

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 219/1-XI/10 11.02.2010. године	
--	--

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој III редовној седници, 11.02.2010. године – на основу чл. 211. став 1. алинеја 14. и члана 256. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: ВОЈСКА У НИШУ 1918-1941, докторанда Далибора Велојића.

За ментора је одређен проф. др Љубодраг Димић.

<u>Доставити:</u> 1x Универзитету у Београду 1x Стручном сараднику за докторске дисертације 1x Шефу Одсека за правне послове 1x Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Весна Димитријевић
---	---

Факултет Филозофски
04/1-2 бр. 6/1686
(број захтева)
16.02.2010.
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Веће научних области друштвено-хуманистичких
наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Војска у Нишу 1918-1941

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ историја

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Далибор (Златимир) Велојић

Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање: Филозофски фак. у Нишу

Година дипломирања: 2004.

Назив мастер рада кандидата:

Назив факултета на коме је мастер рад одбрањена:

Година одбране мастер рада: —

Обавештавамо вас да је Наставно-научно веће

на седници одржаној 11.02.2009.

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Весна Димитријевић

Прилог:

1. Предлог теме докторске дисертације са образложењем
2. Акт надлежног тела факултета о подобности теме за израду докторске дисертације

ПРЕДЛОГ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ВОЈСКА У НИШУ 1918-1941

ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Након ослобођења од Турака, 1878. године, Ниш је постао веома важан стратешки центар у Србији. Промена граница према Турској, као и снажење новог независног суседа, Бугарске, крајем XIX века, одредили су граду улогу војног средишта под чијом би се контролом нашли како софијски тако и правац према Вардарској долини. Значај Ниша као стратешке раскрснице потврдио се и у ратовима 1912-1918. године. Након завршетка Првог светског рата, потписивањем мировних уговора, разграничењима и привидним „сређивањем“ односа Краљевине СХС (Југославије од 1929. године) са суседима, Ниш је постао војни центар од посебног значаја за Краљевину СХС, а задатак јединица стационираних у граду и околини био је да осигурају границу према Бугарској, која је, иако са смањеним војним потенцијалом и оптерећена дуговима према савезницима, све више испољавала ревизионистичке тежње (подсетимо да је Бугарска током читавог међуратног периода инсистирала на промени одредби мировног уговора потписаног 27. октобра 1919. у Нејиу, слала комитске чете у Југославију и одржавала активне везе са Италијанима, усташама и мађарским ревизионистима). Искуства владе и војног врха са Бугарском у протеклим ратовима указивала су на потребу формирања јаког војног центра у јужном и источном делу земље, чије би јединице успеле да обезбеде врло важну Моравско-вардарску долину и пут према Грчкој и Егејском мору.

Међутим, како је нова држава добила нове западне границе и суочила се са једном великом силом, Италијом, улога војних јединица стационираних у Србији била је секундарна у односу на снаге на западу којима је придаван значај и као брани од италијанске агресије, и као фактору стабилности и чувару реда у новоослобођеним крајевима. Јединице у Србији, чија се виша команда налазила у Нишу, и даље су гравитирале (тачније једна дивизијска област-Моравска) према Бугарској, али судећи по ратним плановима и активностима на пољу унутрашње

политике, сређивање прилика на западу, али и северу према Мађарској било је приоритет.

У периоду између два светска рата, у првим деценијама живота нове државе и у условима затегнутих односа са суседима, град Ниш, са својим стратешким положајем, наставио је да игра улогу важног војног средишта у Југославији. Иако је у том периоду Италија дефинисана као главни противник, могуће савезништво ове земље са Бугарском одредило је смештај значајних војних установа и команди у Нишу, што је утицало и на развој самог града. Осавремењивањем родова војске створила се потреба за сарадњом са градским структурама, модернизацијом фабрика и упошљавањем знатног броја цивила. Физиономија града се мењала, градили су се репрезентативни објекти, а околина добила модерну саобраћајну мрежу. Војска, чији су објекти у самом граду (некада и у строгом центру града), присутна је била у свим дешавањима, прославама, приредбама, остваривала је сарадњу са спортским удружењима певачким друштвима, соколима, оснивала секције за војничке спортове које су наилазиле на велики одзив младих, у својим јединицама водила курсеве за описмењавање војника. Укратко, улога војске јесте један сегмент који употпуњује истраживање историје града и реконструише његов свакодневни живот.

Предмет овог рада је реконструкција мирнодопског живота војске у једном граду, њена формација, бројно стање, размештај, али и значај боравка високих команди и различитих родова војске за провинцијски град какав је Ниш. Сам смештај војних јединица и установа утиче на град и одређује живот институција и појединаца. Предмет је, такође, и краћи историјат стварања војног центра у Нишу и његовог вредновања у временима када се мењају владари, династије, у времену великих ратова и промене државе.

ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА

Српска историографија је за сада отворила питање о животу војске у граду. Оквирно одређен, остављен је простор за допуну и шире сагледавање феномена војске на нивоу града. Изучавање тог сегмента историје војске као институције основни је циљ наших истраживања. Војни историчари углавном су се бавили ратовима, док су „занемаривали“ период мира, стварање војних јединица, њихов смештај, обуку и свакодневни живот, јер би се у том случају упустили у обраду сасвим другачије теме од уобичајених истраживања војних маневара и набрајања заузетих тачака и претрпљених губитака. Истраживање мирнодопског периода у историји војске јесте, истовремено, и истраживање историје средине, у нашем случају конкретног града у одређеном периоду, у коме је војска стационирана, са свим његовим особеностима, географским и стратешким положајем, менталитетом становништва, истраживање деловања градских институција, али гледано из перспективе једног војника који се ту налази на служби или одслужењу војног рока, који је том становништву близак или далек по култури, језику и вери, противуречан као носилац савремених научних и техничких достигнућа, а истовремено са конзервативним васпитањем и схватањима.

ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ

Хипотезе од којих би рад полазио истовремено су и основна истраживачка поља која ћемо настојати да истражимо:

- искуства у ратовима против Бугарске и потреба да се оформи војни центар за контролу и заштиту источних граница,
- значај Моравско-вардарске долине у ратним плановима,
- допринос војске у модернизацији,
- утицај гарнизона у промени физиономије града,
- развој града као војног центра,
- третман војника и официра (без обзира на националност) у Србији,
- сарадња војске са цивилним институцијама,
- живот лоше плаћене војне елите.

МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА

У изради нашег рада користићемо класичан историјски метод. Настојаћемо да сагледамо основне процесе карактеристичне за развој српског друштва, војске као југословенске институције и Ниша као града са специфичним геостратешким положајем и значајем у годинама између два светска рата. Изучавање кључних процеса омогућиће нам да мноштву догађаја који су се дешавали у том делу југословенске државе одредимо ближи смисао. Схватајући историју као тоталитет дешавања у прошлости покушаћемо да истражимо и оне њене сегменте који су се тicali свакодневног живота као и јавног и приватног у животу институције и појединаца који је чине. На тај начин град Ниш и војне јединице распоређене у њему биће емпирички узорак на коме се могу посматрати много значајније друштвене појаве какве су мирнодопски живот војске, развој града, јавни и приватни живот друштвене групе какву чине официри, међуоднос града и специфичне институције какава је војска, становништво једне средине и перцепција другог (официра и војника који стижу у нову средину) и друго.

Први и до сада једини покушај да се обради војна проблематика везана за град Ниш начинио је Драгољуб Ж. Мирчетић. Његова монографија *„Војна историја Ниша“* (1-2) бави се, како је већ наведено, искључиво ратовима док је занемарен период мира. Без сопствених архивских истраживања уз преузимање истраживачких резултата и података изнетих у литератури, ово дело представља кратак преглед војних покрета и операција у граду и његовој околини кроз векове. Проучавању војне историје у периоду 1918-1941. године далеко највећи допринос дао је Миле С. Бјелајац својим књигама: *Војска Краљевине СХС 1918-1921. године*; *Војска Краљевине СХС/Југославије 1922-1935. године*; *Југословенско искуство са мултиетничком армијом 1919-1991. године*; *Генерали и адмирали Краљевине Југославије 1918-1941. године*; *Мемоари армијског генерала Богољуба С. Илића* (приређивач); *Између војске и политике. Биографија генерала Душана Трифуновића 1882-1942. године*. Осим ових, значајна су и дела Велимира Терзића (*Слом Краљевине Југославије 1941. године*, 1-2), Дмитра Тасића (*Рат после рата. Војска Краљевине СХС на Косову и Метохији и у Македонији 1918-1920. године*), Александра Животића (*Јуришне јединице војске Краљевине Југославије 1940-1941. године*, ВИГ 1-2/2003, стр.44-65).

Празнину у историографској литератури попуњавају збирке докумената које се односе на период између два светска рата, пре свих збирка докумената *Британци о Краљевини Југославији 1-3* (приредио Живко Аврамовски), чији део о војсци пружа корисне информације, затим *Априлски рат 1-2* (издање Војно-историјског института), *Југославија 1918-1984* (приредили Бранко Петрановић и Момчило Зечевић), *Закон о устројству војске и морнарице* из 1923. и 1929. године и *Службени војни лист 1919-1941. године*

По питању архива најзначајнији је Војни архив са пописником 17, у коме је, у више од хиљаду кутија, похрањена грађа војске Краљевине СХС/Југославије у периоду 1918-1941. године. Као допуна овоме значајни су и пописници 16 (лична заоставштина), 3 и 3а (период непосредно након завршетка рата и војна мисија у Женеви) и пописници 1 и 14 (српска војска до балканских ратова) као извор првог реда за уводно поглавље о стварању војног центра у Нишу. При обради ове теме свакако треба узети у обзир и Архив града Ниша са фондовима: *Градско поглаварство, Црвени крст Ниш, Обласни одбор Јадранске страже Ниш, Градска болница Ниш, Хигијенски завод Ниш, Клуб Јахача кнез Михаило Ниш*. На жалост, велика поплава је 1948. године уништила велики део грађе Моравске бановине, тако да ће рад бити ускраћен за неке, вероватно корисне, информације.

Приликом израде рада од значајне помоћи биће и међуратна штампа, у првом реду *Политика, Нишке новине, Привредни лист, Слободна трибуна и Нишки гласник*, као и часопис *Ратник* у издању Министарства војске и морнарице.

Коришћењем података из објављене и необјављене архивске грађе, као и историографске литературе могуће је сачинити рад који би се састојао из тринаест делова-предговора, увода, седам поглавља, закључка, резимеа, библиографије и садржаја.

Први део рада сачињавао би *Предговор*. Садржао би објашњење приступа теми, преглед структуре рада као и анализу коришћених извора и литературе.

Увод би се састојао из кратког историјата града и борава војних формација у њему.

У првом поглављу-*У новој држави*, сагледан би био значај Ниша у балканским и Првом светском рату, као и положај у новој држави СХС.

Друго поглавље-*Организација и формација војске у Нишу*, дало би преглед јединица у Нишу, њихово формирање, смештај и обуку.

Треће поглавље-*Војни објекти у Нишу*, представљало би преглед и историјат касарни, официрског дома, аеродрома и објеката нишких команди.

У Четвртом поглављу-*Војска и град-институционална сарадња и активности*, пажња би се усмерила на учешће војске у друштвеном животу, сарадњу са градским институцијама, улогу у модернизацији и промени физиономије града.

У петом поглављу-*Војска и грађанство-између јавног и приватног*, реконструисан би био живот војника и старешина у граду, живот њихових породица, материјални положај и место међу грађанством.

Шесто поглавље-*Искушења одбране земље*, садржало би делове ратних планова у којима се ангажују јединице са територије града и околине и који се тичу софијског и моравско-вардарског правца, као и учешће јединица у Априлском рату.

У седмом поглављу-*Портрети*, био би дат групни портрет официрског кора, биографије истакнутих команданата и официра на служби у граду, као и генерала рођених у Нишу који су заузимали највише положаје у војсци и држави

Закључак би сумирао резултате истраживања, док би *Библиографија* дала списак коришћених извора и литературе. *Резиме* би садржао укратко резултате рада на немачком језику. Рад би још сачињавао и *Садржај*, а свако поглавље било би илустровано табелама и картама.

ЗНАЧАЈ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживања која планирамо да реализујемо сматрамо значајним из више разлога. Сматрамо да она могу бити допринос изучавању историје институције каква је војска и историје града какав је Ниш. Упоредо са тим сматрамо да преложено истраживање не испуњава само потребу српске историографије да о прошлости критички суди већ и ширу потребу друштва да прошири своја знања о историји међуратних година, историји институције, историји Ниша, историји међународних односа и спољне политике, историји свакодневног живота.

ПРЕДЛОЖЕНА СТРУКТУРА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ВОЈСКА У НИШУ 1918-1941

ПРЕДГОВОР

- Тема и њена важност
- Структура рада
- Извори и литература

УВОД

- Стратегијски положај Ниша и Нишке котлине кроз историју
- Ниш у балканским ратовима и Првом светском рату (1912-1918)

I У НОВОЈ ДРЖАВИ

- Војска у граду-ослобођење
- У новој држави-гранични град
- Стратегијски значај Ниша за југословенску државу
- Политичке прилике и војска 1918-1921

II ОРГАНИЗАЦИЈА И ФОРМАЦИЈА ВОЈСКЕ У НИШУ

- Команде и установе (V армијска област, Моравска дивизијска област, организација и базирање)
- Пешадијске и јуришне јединице (организација, смештај и обука)
- Коњичке јединице
- Артиљерија
- Инжињерија
- Ваздухопловство
- Жандармерија
- Војне подофицирске школе
- Маневри

III ВОЈНИ ОБЈЕКТИ У НИШУ

- Тврђава
- Инжињеријска касарна
- Коњичка касарна

- Зграда официрског дома
- Аеродром
- Зграда команде V армијске области

IV ВОЈСКА И ГРАД-ИНСТИТУЦИОНАЛНА САРАДЊА И АКТИВНОСТИ

- Војска и политички живот у југословенској држави и граду Нишу
 - Време парламентарног живота (1921-1928)
 - Године диктатуре (1929-1934)
 - Влада Милана Стојадиновића (1935-1939)
- Војска као фактор модернизације
- Институционална сарадња (градске институције и привреда)
- Учешће војске у друштвеном животу града
- Улога војске у промени физиономије града
- Манифестације

V ВОЈСКА И ГРАЂАНСТВО-ИЗМЕЂУ ЈАВНОГ И ПРИВАТНОГ

- Становништво и војска
- Војска и грађанство
- Свакодневица официра и војника (јавно и приватно)
- Материјални положај и друштвени статус официра-место међу градском елитом
- Женидбе официра и породични живот
- Становање официрских породица

VI ИСКУШЕЊА ОДБРАНЕ ЗЕМЉЕ

- Бугарска-непријатељски расположен сусед
- Ниш и нишка област у стратегијским замислима и ратним плановима југословенског војног врха (еволуција ратних планова)
- Моравско-вардарски правац у ратном плану Р-41
- Утврђивање границе
- Гранични фронт у Априлском рату
- Учешће јединица нишког гарнизона у Априлском рату
- Окупација Ниша

VII ПОРТРЕТИ

- Групни портрет официјерског кора
- Упоредне биографије команданата V армијске области и Моравске дивизијске области
- Портрети војника и официра

ЗАКЉУЧАК

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

АРХИВСКА ГРАЂА

1. Архив Југославије

- фонд Министарства спољних послова
- фонд Министарства унутрашњих послова

2. Архив САНУ

- фонд Светислава Милосављевића

3. Војни архив

- фонд Војске Краљевине Југославије (пописник 17)

4. Историјски архив града Ниша

- Збирка фотографија
- Збирка Varia
- фонд генерала Стојана Николића
- фонд Градске болнице Ниш
- фонд Градског поглаварства Ниш
- фонд Клуба јахача Кнез Михаило Ниш
- фонд Обласног одбора Јадранске страже Ниш
- фонд Хигијенског завода Ниш
- фонд Црвеног крста Ниш

ОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ

- Аврамовски Живко, *Британци о Краљевини Југославији, 1921-1938*, Загреб, 1986.
- Априлски рат 1941*, Београд, 1969.

- Велики рат Србије за ослобођење и уједињење Срба, Хрвата и Словенаца*, Београд, 1925-1936.
- Византијски извори за историју народа Југославије*, I том, Београд, 1955.
- Закон о Устројству Војске и Морнарице*, Београд, 1923.
- Закон о Устројству Војске и Морнарице од 6. септембра 1929, измењен и допуњен Законом од 30. септембра 1931*, Београд, 1931.
- Кризман Богдан, Јанковић Драгослав, *Грађа о стварању Југословенске државе*, Београд, 1964.
- Кризман Богдан, Храбак Богумил, *Записници са седница делегације Краљевине СХС на мировној конференцији у Паризу, 1919-1920*, Београд, 1960.
- Петрановић Бранко, Жутић Никола, *27. март 1941*, Београд, 1990.
- Петрановић Бранко, Зечевић Момчило, *Југославији 1918-1984*, Београд, 1985.
- Петровић Видосав, *Драгиша Цветковић-њим самим*, Ниш, 2006.
- Петровић Видосав, *Ослобођење Ниша од Турака 1877. године*, Ниш, 1997.
- Петровић Видосав, *Ратна престоница Ниш 1914-1915*, Ниш, 1996.
- Службени војни лист Краљевине Југославије 1929-1941.*
- Службени војни лист Краљевине СХС 1919-1928.*
- Стенографске белешке Народне скупштине Краљевине Југославије 1929-1941.*
- Стенографске белешке Народне скупштине Краљевине СХС 1919-1928.*
- Упут за четничко ратовање*, Београд, 1929.

ДНЕВНИЦИ И МЕМОАРИ

- Илић С. Богољуб, *Мемоари армијског генерала 1898-1942*, приредио Миле С. Бјелајац, Београд, 1995.
- Мишић Живојин, *Моје успомене*, Београд, 1978.
- Стојадиновић Милан, *Ни рат ни пакт*, Буенос Аирес, 1963.

ШТАМПА И ЧАСОПИСИ

- Нишки весник
- Нишки гласник
- Нишке новине
- Политика
- Привредни лист
- Ревија

-Слободна трибуна

-Стара Србија

СИНТЕЗЕ И МОНОГРАФИЈЕ

-Аврамовски Живко, *Балканска антанта 1934-1940*, Београд, 1986.

-Бјелајац Миле, *Војска Краљевине СХС 1918-1921*, Београд, 1988.

-Бјелајац Миле, *Војска Краљевине СХС/Југославије 1922-1935*, Београд, 1994.

-Бјелајац Миле, *Југословенско искуство са мултиетничком армијом 1918-1991*, Београд, 1999.

-Бјелајац Миле, *Генерали и адмирални Краљевине Југославије*, Београд, 1994.

-Богетић Драган, Ковачевић Слободанка, *Хронологија Југословенско-бугарских односа 1878-2003*, Београд, 2003.

-Ванку Милан, *Мала Антанта 1920-1938*, Титово Ужице, 1969.

-Винавер Вук, *Југославија и Мађарска 1918-1933*, Београд, 1971.

-Винавер Вук, *Југославија и Мађарска 1933-1941*, Београд, 1980.

-Винавер Вук, *Југославија и Француска између два рата*, Београд, 1985.

-Винавер Вук, *Светска економска криза у Подунављу и немачки продор 1929-1934*, Београд, 1987.

-Вјатр Јежи, *Социологија војске*, Београд, 1987.

-Димић Љубодраг, *Културна политика у Краљевини Југославији 1918-1941*, Београд, 1996-1997.

-Ђуровић Смиљана, *Интервенција у индустрији Југославије 1918-1941*, Београд, 1986.

-Жутић Никола, Соколи. *Идеологија у физичкој култури Краљевине Југославије 1929-1941*, Београд, 1991.

-Зиројевић Олга, *Турско војно уређење у Србији*, Београд, 1974.

-*Историја Ниша*, Ниш, 1983-1986.

-*Историја српског народа*, Београд, 1994.

-*Југославија и Бугарска, добри европски суседи*, приредили Радмила Накарада и Јован Теокаревић, Београд, 2003.

-Кризман Богдан, *Вањска политика југославенске државе*, Загреб, 1975.

-Милак Енес, *Италија и Југославија 1931-1937*, Београд, 1987.

-Мирчетић Драгољуб, *Војна историја Ниша*, Ниш, 1994.

-Митровић Андреј, *Време нетрпељивих*, Београд, 1976.

- Митровић Андреј, *Југославија на конференцији мира 1919-1920*, Београд, 1969.
- Опачић Петар, Скоко Саво, *Српско-турски ратови 1876-1878*, Београд, 1981.
- Опачић Петар, *Солунска офанзива 1918. године. Српска војска у завршном периоду Првог светског рата*, Београд, 1980.
- Петрановић Бранко, *Историја Југославије, Краљевина Југославија 1914-1941*, прва књига, Београд, 1988.
- Попов Чедомир, *Од Версаја до Данцига*, Београд, 1976.
- Ратковић Борислав, Ђуришић Митар, Скоко Саво, *Србија и Црна Гора у Балканским ратовима*, Београд, 1972.
- Ратковић-Костић Славица, *Европеизација српске војске 1878-1903*, Београд, 2007.
- Ристовић Милан, *Немачки нови поредак и Југоисточна Европа 1940/41-1944/45*, Београд, 1991.
- Стојков Тодор, *Влада Милана Стојадиновића 1935-1938*, Београд, 1987.
- Тасић Дмитар, *Рат после рата. Војска Краљевине СХС на Косову и Метохији и у Македонији 1918-1920*, Београд, 2008.
- Терзић Велимир, *Слом Краљевине Југославије 1941*, Београд, 1983.
- Тодоровић Десанка, *Југославија и балканске државе 1919-1923*, Београд, 1979.
- Херцигоња Дуња, *Велика Британија и спољнополитички положај Југославије 1929-1933*, Београд, 1987.
- Чалић Мари-Жанин, *Социјална историја Србије 1815-1941*, Београд, 2004.
- Чулиновић Фердо, *Југославија између два рата*, Београд, 1961.

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

- Белић Емило, *Солунски фронт, операције за заузимање Ниша*, Ратник, свеска VIII-IX/1928.
- Бјелајац Миле, *Важност изучавања војног фактора за рационалнију историјску свест и политичку културу*, Браничево кроз војну и културну историју Србије, 1/2006, 25-42.
- Бјелајац Миле, *Женидбе официра српске и југословенске војске 1881-1941*, Годишњак за друштвену историју, II/1, 1995, 19-38.
- Бјелајац Миле, *Породична традиција војног позива у Србији*, Годишњак за друштвену историју, 1-2/1996, 84-94.
- Дрча Наташа, *Вајарска делатност Славка Милетића у Нишу 1936-1941*, Зборник, 6-7/1991, 151-180.

- Живковић Станимир, *Ваздухопловна академија*, Ратник, свеска VI, 1934, 42-65.
- Животић Александар, *Јуришне (четничке) јединице Војске Краљевине Југославије 1940-1941*, ВИГ, 1-2/2003, 44-65.
- Исић Момчило, *Писменост у Србији у другој половини XX века*, Токови историје, 1-2/1993, 91-103.
- Миленковић Милутин, *Наша индустрија у савременом рату*, Ратник, свеска XII, 1932, 26-39.
- Тасић Дмитар, *Присаједињење Цариброда и Босиљграда Краљевини СХС 1920. године*, Токови историје, 3/2007, 121-131.
- Тешић Драган, *Ратни планови Војске Краљевине Југославије 1938-1941*, ВИГ, 1/1991, 27-55.
- Тодоровић Бошко, *Национална мисија официра у данашњем нашем друштву*, Ратник, свеска XII, 1935, 17-31.
- Тодоровић Десанка, *Питање Југословенско-бугарске границе на мировној конференцији у паризу 1919. године*, Историја XX века, 9/1968, 63-132.
- Храбак Богумил, *Бугарске комите у источној Македонији и Србији 1919-1920*, Лесковачки зборник, 38/1998, 19-31.

Nastavnom i naučnom veću Filozofskog fakulteta u Beogradu

Izabrani odlukom Odeljenja za istoriju u Komisiju za ocenu Predloga teme doktorske disertacije „**Vojska u Nišu 1918-1941**“, koju predlaže kandidat Dalibor Velojić, slobodni smo da podnesemo sledeći

I Z V E Š T A J

Kolega Dalibor Velojić pripada kategoriji studenata koji su, na osnovu prava koja im je omogućio zakon, prešli sa postdiplomskih na doktorske studije istorije na Katedri za istoriju Jugoslavije.

Tema doktorske disertacije koju predlaže kolega Dalibor Velojić „**Vojska u Nišu 1918-1941**“ do sada nije naučno obradjivana mada, po mišljenju članova Komisije, za to postoji puno naučno opravdanje. Značaj Niša kao važnog strateškog centra, saobraćajnog čvorišta, vojnog uporišta i urbanog centra u neskladu je sa postojećim znanjima koje nudi relevantna historiografska literatura. To posebno važi za period postojanja Kraljevine Jugoslavije (1918-1941) u kome je Niš dobio posebnu ulogu vojnog centra na jugoistočnom pravcu odbrane zemlje prema revizionistički i revanšistički raspoloženom susedu kakav je Bugarska. Izučavanje života vojske u mirnodopskom periodu, koja su u srpskoj i jugoslovenskoj historiografiji već začeta istraživanjima dr Mileta Bjelajca, na taj način bi bila dodatno produbljena. Otuda predlog kandidata članovi Komisije smatraju vrednim pažnje i dobrodošlim.

Struktura buduće doktorske disertacije „**Vojska u Nišu 1918-1941**“ veoma precizno definiše istraživačko polje koje kolega Velojić namerava da obradi. U uvodnim delovima rada bio bi razmotren strategijski značaj Niša sa posebnim akcentom na značaj grada u ratovima 1912-1918. Prvo poglavlje doktorske disertacije rasvetlilo bi vojnu funkciju koju je Niš dobio u Kraljevini Jugoslaviji. U drugom poglavlju autor bi obradio organizaciju i formaciju vojske u Nišu (komande i ustanove, pešadijske i jurišne jedinice, konjičke jedinice, artiljerija, inženjerija, vazduhoplovstvo...). U trećem poglavlju bila bi obrazložena funkcija vojnih objekata koji su postojali u gradu Nišu (tvrdjava, kasarne, aerodrom, komanda, oficirski dom...). Dva centralna poglavlja buduće doktorske disertacije bila bi naslovljena „Vojska i grad – institucionalna saradnja i aktivnosti“ i „Vojska i gradjanstvo – između javnog i privatnog“. U tim delovima doktorske disertacije bili bi obrađeni veoma važni segmeti teme kakva su vojska i politika, vojska i modernizacija grada, institucionalna saradnja civilnih i vojnih vlasti, učešće vojske u društvenom životu, odnos stanovništva i vojske, svakodnevnica života oficira i vojnika, materijalni položaj vojnih lica i drugo. U zaključnim poglavljima rada biće obrađeni događaji vezani za ulogu vojske u predvečerje Drugog svetskog rata i dat grupni portret oficirskog kora u Nišu.

Na dva sastanka sa kandidatom članovi Komisije su podržali takav pristup obradi teme ocenivši ga inovativnim. Kandidatu je skrenuta pažnja na brojne metodološke probleme koje obrada tako zahtevne teme nalaže. Konstruktivnim sugestijama kandidat je upućen na korpus teorijske literature koja mu može pomoći u njegovim istraživanjima. Na osnovu vlastitog istraživačkog iskustva kandidatu je ukazano na arhivske fondove u kojima se nalazi gradja od značaja za temu koju je predložio. Kandidat je sve primedbe usvojio i ugradio ih u konačnu verziju Predloga teme doktorske disertacije „**Vojska u Nišu 1918-1941**“.

Vrednujući značaj teme i njenu zahtevnost članovi Komisije predlažu Nastavnom i naučnom veću Filozofskog fakulteta u Beogradu da prihvati njihovo pozitivno mišljenje o Predlogu teme doktorske disertacije „**Vojska u Nišu 1918-1941**“ i kandidatu Daliboru Velojiću odobri rad na njenoj izradi.

U Beogradu
21.01.2010.

Komisija:

Dr Milan Ristović, redovni profesor,
Filozofski fakultet u Beogradu

Dr Mile Bjelajac, naučni savetnik,
Institut za noviju istoriju Srbije

Dr Mira Radojević, docent,
Filozofski fakultet u Beo